

ייצג פון פריי

תולדות | עיונים | הערות

התחזקות | התעוררות | מכתבים

בעניני רביה"ק מברסלב זי"ע

מכתבי מוהרנ"ת - עלים לתרופה, עם מכתבים חדשים והוספות מכת"י
ביאורים וצינונים, הערות והארות

פרשת משפטים (שקלים)
שנת תשע"ה

(אמר המעתיק [ספר עלים לתרופה ומכתבי מוהרנ"ת, הרה"צ ר' נחמן זצ"ל אבדק"ק מטשעהרין] אספר מעט מזעיר פחות מטפה מהים, אשר עבר על מורנו מוהרנ"ת זצ"ל, אחר [כתיבת] האגרת הנ"ל.

תיכף אחר כתיבת האגרת הנ"ל ביום ב', קראו אותו להאדון המוזכר לעיל, ושאל לו על הדברים אשר מסרו אותו בהם, היינו שהוא עוסק להדפיס בביתו עדיין וכיוצא וכיוצא. ומסתמא ענה על זה שהוא שקר, והוכיח להאדון הנ"ל בראיות ברורות שהוא שקר. אך המוסרים נתנו להאדון ממון הרבה, ועל כן לא רצה לקבל הראיות, וקרא לי"ב אנשים מהמוסרים ושבעו שבועות שקר על זאת בנקיטת חפץ, וענו בפניו של מורינו על זה, וכל מה שהכחיש אותם בראיות ברורות לא הועיל.

ואחר כך ביום ד' פרשת הנ"ל, לקחו אותו להתפיסה להטורמע, ועינו אותו שם מאד, כי הושיבו אותו בין גזלנים ורוצחי נפשות. וביום הראשון היה כמעט מסוכן על ידי העינויים שעינו אותו, עד שחמל השם יתברך ויתן אותו לחן בעיני שר בית הסוהר, והושיבו בחדר מיוחד, והניח שיתנו לו כל הספרים אשר היו צריכין לו בכל יום, היינו תנ"ך, ואחד מד' חלקי שולחן ערוך הגדולים, וגמרא, וזוהר, וכתבי האריז"ל, וכיוצא עוד ספרים הן מנגלה והן מנסתר, וגם כלי כתיבה נתנו לו לבית הסוהר, כי גם שם דיבק את עצמו להשם יתברך עד שזכה להשיג חידושין דאורייתא כמובא מזה בספר לקוטי הלכות יורה דעה (הל' יין נסך) [מועתק לעיל בהערות למכתב קע"א, ובהתחלת מכתב קצ"ג]. וישב שם לערך ח' ימים [וכ"כ גם בימי התלאות שמוהרנ"ת היה במאסר ח' ימים. ובטובות זכרונות כתב שהיה נאסר עשרה ימים]. ואחר כך היה נס גדול ונפלא שנתהפך הדבר, והמוסרים והאדון נהפכו להם דעתם והוציאו על ערבות, אך המשפט הולך, עד שבראש חודש אלול הסמוך גירשו אותו מביתו לנעמירוב כמבואר להלן [מכתב קצ"ט].

ולספר בזה בפרטיות תוקצר היריעה מהכיל, אך מי שיראה ויסתכל בהמכתבים דשנת תקצ"ה-צ"ו-צ"ז-צ"ח-צ"ט לפ"ק ידע מעט מזעיר, ויתחזק על ידי זה בכל מה שיעבור עליו, כי יראה בעיניו איך ה' לא יעזוב את האדם אפילו כשמתגברים השונאים כמו שמתגברים, כי אתה מרום לעולם ה', ולעולם ידך על העליונה) (ע"כ הגה"ה מדפוס ישן).

סימן קצ"ד

(זה המכתב נכתב לאחר שיצא מהתפיסה)

ברוך השם, יום א' ואתחנן תקצ"ה לפ"ק

לאהובי בני חביבי שלום וחיים וכל טוב.

מכתבך קבלתי עתה, וכעת אין מלה בלשוני כי מן הסתם תהיה פה אי"ה על שבת קודש הבאה עלינו לטובה, ופה אל פה נדבר. וכעת הדיבור עצור

ואם קשה מאד לסבול חרפות ובזיונות שלהם וחריקת שיניים מה לעשות, הכל לטובה, כי עוונותינו הטו אלה, ואנו צריכין הכל לקבל לכפרת עון ולמחילת חטא, כי בוודאי אין אנו כדאים להתקרב לאור כזה וכו' על כן אנו מחוייבים לסבול כל זה. [בעת המחלוקת אמר מוהרנ"ת ז"ל לאנ"ש כל זה מפני שאינכם אנשים כשרים כראוי. אמרו לו אנ"ש על כל פנים אנו רוצים לאחוז עצמינו ברביזל, אמר להם מוהרנ"ת איהר זענט ווי אוי איהר זענט. און איהר ווילט זיך נאך האלטען אין אוי א רבין, איבער דעם גייט אויף אייך אוינס איבער (אבניה ברזל שיחות מוהרנ"ת אות נ"ו, ועיין ש"ש"ק ח"ב אות תשנ"ט). ועיין ליקו"מ ח"א סי' קט"ו שמי שהלך בנשמיות כל ימיו ורוצה לילך אחר כך בדרכי הש"ת אוי מרת הדין מקטרג עליו ואינו מניח אותו לילך בדרכי הש"ת ומזמין לו מניעה, והש"ת חפץ חסד הוא ומסתיר עצמו בתוך המניעה]

והשם יתברך כבר עזר הרבה ויעזור ויגן ויושיע שיהיה הכל בחסד גדול, ובוודאי יעשה ברחמי עמנו את הטובה ויראו שונאינו ויבושו.

והנה בתוך היסורים הנ"ל וגם פרנסתי דחוקה מאד, ונוסף לזה הוכרחתי ללוות על הנ"ל, וגם אני צריך לעשות כל הצטרכות נישואי בני שיחי [חתונה בנו

הר"ר ר' דוד צבי היה עיין מכתב קצ"ב, ואפשר הכוונה שרמי החתונה עלה לדמים מרובה, והיה נצרך ללות ולשלם החובות. מוהרנ"ת ז"ל הלך גם כאן בדרכו הנורא של רביזל עה"פ בצר הרחבת לי, ולכן אף שהו"ל כאן יסורים גדולים שמסרו אותו עד שהאדונים רוצים לתפסו בתפיסה או לשלחו מעיר ברסלב, עכ"ז כיון שהרחיב לו הש"ת שהגיע לו סך מועט מעשרה רובל כסף, ראה בזה נפלאות חסדי ה', וקויה שהש"ת יושיע לו לגמרי ויריק]. וביום ו' העבר היתה דעתי טרודה בזה מאד, בתוך כך הרחיב לי השם יתברך שהגיע לי אגרת מוויניצא מר' זאב [הכוונה או לר' זאב מפעטערבורג הנוכר במכתב ק"כ וקצ"ב, או לר' זאב מנעמירוב הנוכר במכתב ר"א, או אפשר לר' זאב ליובארסקי אחי הר"ר זלמן ליובארסקי חתנו של רביזל, והצד השווה שבהם שכולם היו ממקורבי מוהרנ"ת] ושלח לי עשרה רובל—כסף, אם אמנם הוא סך מועט מאד, עם כל זה ראיתי בזה נפלאות ה' כי חסדי ה' לא תמנו ובצר הרחבת לי, וקויתי אליו יתברך שיעזור לי ולכולנו, ויושיענו בכל מה שאנו צריכין להוושע בגוף ובנפש ובממון, בגשמיות וברוחניות.

חזק ואמץ בני וראה והבין היטב איך רודפין את האדם בכל עת, בפרט מי שרוצה לגשת אל הקדושה, ואין לנו כי אם מעט הנקודות טובות שחוטפין בכל יום, על ידי צעקה, ותפלה, ולימוד, ורצון והשתוקקות וכיסופין טובים, ועל ידי איזה מצוה שזוכין לעשות צדקה וגמילות חסדים, ואין לאדם אלא אותו היום, כמו שביאר על פסוק היום אם בקולו תשמעו וליקוים ח"א סי' קצ"ה, ואל תאמר לכשאפנה אשנה וכו' (נבות פ"ב מ"ד). בפרט שכבר אנו יודעים שהרצון בעצמו טוב מאד, ועיקר הוא הרצון [עיין שיחות הר"ר סי' ב].

והנה אין פנאי להאריך יותר, ובדעתי לכתוב לך עוד אגרת קודם נסיעתי מפה [עיין סוף מכתב קפ"ט], ובעל הרחמים ירחם עלינו, שנזכה מעתה לבשר בשורות טובות זה לזה.

דברי אביך המעתיק בערך

נתן מברסלב

אחד חוטף בכל יום כפי מדריגתו, כי הכל נכלל באמונה שהוא יסוד הכל [בענין זה שאמונה הוא שלימות הכל ובה תלוי הכל עיין ליקו"מ ח"א סי' ל"א שלימות כל הדברים הוא האמונה ובולתי האמונה כל הדברים חסרים. ובח"ב סי' ה' העיקר הוא האמונה ובח"ב סי' פ"ב ועוד].

כי הזמן פורח מאד מאד, ואיך שיהיה יפרח הזמן, וימי חיינו הבל הבלים ולא נשאר לנו כי אם מה שזכינו ברחמינו לאמונתו הקדושה אשר נטעו אבותינו הקדושים בקרבינו מעולם, על ידי צדיק הדור האמיתי, שזכינו לקבל ממנו פנים אל פנים. ועל כן גם עתה אשרינו מה טוב חלקינו, ובוודאי ר' פייוויל צדק בדבריו בהתפארו "אשרינו" בכל פעם [בין אנ"ש חסידי ברסלב בעיר טעפליק היה היה איש תם ופשוט בשם ר' פייוויל, שהיה ירא וחרד לדבר ה'. רגיל הי' ר' פייוויל להיות שש ושמה על נקודות יהדותו, ובכל עת וזמן היה מרקד בריקודים ובשמחה על שוכה להבראות מורע ישראל. דרכו הטוב של ר' פייוויל היה לקום בכל לילה בחצות, ולערוך את התיקון חצות, ולבכות על חורבן בית המקדש הכללי והפרטי, ואח"כ היה קם בשמחה רבה ורקד ומזמר לעצמו הרבה בקול רם, עד שכל השכנים שמעו שמחתו הגדולה, והיה נותן שבח והודיה לה' במה שוכה לעמוד בעת רצון כזה, ובכל פעם הי' חוזר התיבות "אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו וכו'" "אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו וכו'", ולא רק אחר חצות רק כן היה מנהגו כל היום כולו, בכל עת מצוא, ובכל זמן פנוי שהיה רגיל בפיו לומר "אשרינו" אשרינו" מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו וכו', ומשום כך כינוהו כל תושבי העיר "פייוויל אשרינו", משום שהיה רגיל בכל פעם לומר אשרינו אשרינו. ולזה כיון מוהר"ת כאן בחזקו שר' פייוויל צדק מאד בזה. ומסופר בין אנ"ש שבכל פעם שהיה מוהר"ת בא לבקר בעיר טעפליק הי' ר' פייוויל רץ לקראתו בפשיטות ובתמימות, ומקבלו בשמחה רבה.

ופ"א בעת בואו לטעפליק ויצאו אנ"ש לקבל פניו, הבחין מוהר"ת שר' פייוויל לא בא, שאל אותם מוהר"ת היכן הוא "רבי" פייוויל, אנ"ש עמדו כמתמיהים כי לא הבינו מתחלה למה הכוונה "רבי" פייוויל, כי תושבי העיר כינוהו רק בשם "פייוויל", וחושבו אותו לאיש פשוט, וכשהבינו כוונת מוהר"ת, אמרו לו: בוודאי כוונתכם על "פייוויל אשרינו", הוא נפטר ונסתלק לעולמו. מוהר"ת הבחין בהאנשים העומדו סביבו שדרכו של "פייוויל אשרינו" עורר בהם לעג, נענה מוהר"ת ואמר: ובכן אומר לכם את העונש של עולם התווה שמענישין את ר' פייוויל בעולם הבא, תדעו שבתוך העולם התווה הרי הוא נוהג עצמו בדיוק כמו שנהג עצמו בעולם הזה בכל לילה, דהיינו שהוא קם בכל לילה בחצות, ועורך את המזמור תהלים והתיקון החצות, ואח"כ הוא מרקד שמה ומזמר בזמירות נעים "אשרינו מה טוב חלקינו ומה נעים גורלנו וכו'", וזה העולם התווה של רבי פייוויל שעושה בעולם העליון את כל המעשים שעשה בעולם הזה כל ימיו ושניו, ולאדם אחר נותנין עולם התווה כפי מעשיו וכו', ובל"א אמר: "נו זאג איך איך, זיין עולם התווה וועט זיין אז ער וועט דארפן אויפשטיין חצות און טאנצען אשרינו" (ש"ש ח"ב סי' תשפ"ט). **וגם עתה אנו צריכין להחיות עצמינו בזה כדי שיהיה לנו כח לאמר הקינות בכל לב, ולשכר לבנו כראוי כל אחד על חלקו שיש לו בחורבן ביה"מ"ק** [עיין ליקו"מ ח"ב סי' ס"ז] **וצרות ישראל בכלל ובפרט** [מאו שנסתלק רבינו היה מנהגו של מוהר"ת, שבימי בין המצרים היה אומר תיקון חצות במרתף עמוק, בקולות ובבכיות וצעקות גדולות, וכן בתשעה באב היה סגור ומסוגר. ומרגלי בפומיה לומר איך קען זיך ניט קילען דאס הארץ נאר תמיד בחצות, און בין המצרים און תשעה באב ביי קינות, עיין כוכבי אור חלק אבניה ברול בנסיעתו לבראד. ובה וראה שעכ"ז התחוק עצמו בחיזוק עצום ובשמחה גדולה באמרו "אשרינו אשרינו", כי עיקר הבכיה הוא מחמת שמחה דייקא כמי' בליקו"מ ח"א סי' קס"ט שמלת בשמך ייגילון כל היום הוא ר"ת בכיה, כי עיקר מעלת הבכיה כשהוא מתוך שמחה דייקא]. **השם יתברך ירחם עלינו שנוכח להיות בכלל המתאבלים על ירושלים לראות בשמחתה** (תענית ל', ולראות צמיחת קרן ישועה בכל עת, ויעשה עמנו את לטובה, ויראו שונאינו ויבושו יפלו ולא יקומו. ונפשינו תגיל בה' תשיש בישועתו, כל עצמותינו תאמרנה ה' וכו', מציל עני מחוק ממנו וכו') [נוסח נשמח כל ח"ה].

דברי אביך הנאנח והנדכה, ומדבר בשבירות לב מאד. ואף על פי כן אני מחיה עצמי באמת בכל הניל, להתחזק ולהתאמץ ולקוות לישועת ה' מהרה.

נתן מברסלב

ושלום רב לכל אנ"ש כאהבה רבה ורחימתן עזיאו.

חזקן ויאמץ לבבכם כל המייחלים לה, עת צרה הוא ליעקב וממנה יושע ירמיה ל' ח, ממנה דייקא. על ידי הצרה בעצמה תבוא לנו ישועה גדולה, ותתהפך הצרה להרחבה גדולה בחסדו הנפלא על ידי גודל כוחו של זקן **קדושה** [רבינו"ל קרא עצמו "זקן קדושה" עיין חיי מוהר"ן סי' קכ"ג וסי' רפ"ט].

בבחינת (תהלים לט, ג) נאלמתי דומיה וכו', וצריכין לקיים (איכה ג, כט) יתן בעפר פיהו אולי יש תקוה, אולי אולי, ואם תכתוב אלף פעמים **מעוצם מרירות נפשך ידעתי, כבר עבר עלי אלפי פעמים מרירות יותר ויותר, השם יתברך ירחם מעתה** [מוהר"ת ישב בתפיסה בימי בין המצרים מר"ח אב עד ט' באב, כמי' בימי התלאות הנוכח בהתחלת מכתב קצ"ג "הצרות האלו שעברו עליו מכוון בימי בין המצרים", ולכן מדגיש ביותר חורבן בית המקדש וחורבן נפש איש הישראלי העומד בגלות הנפש, כמו שרואין מהמשך המכתב].

וגם על שאר אנשים רובם ככולם בהכרח שיעבור על כל אחד מה שיעבור. וכאשר ראיתי ואני רואה עתה בעיני מעודי עד היום הזה, וכל מיני מרירות וצרות ויסורים וכו', שעוברים על כל אחד בכל יום ובכל עת, הכל נמשך מחורבן בית המקדש, ששם עיקר הקדושה, עיקר החיים, עיקר תיקון הכל. ומעת אשר חרב בית חיינו, בית קדשינו ותפארתינו אין לך יום וכו' כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוטה מח.) מה נאמר מה נדבר, בפרט החורבן שאצל כל אחד ואחד שהוא חורבן בית החכמה והדעת, ואין מי יעמוד בעדינו ואין לנו על מי להשען כי אם על רחמי המרובים, בכח הצדיק אמת שממשיכין רחמים חדשים בכל עת [עיין ליקו"מ ח"ב סי' ס"ז], **ועל זה יש לנו עוד תקוה לבלי לייאש עצמינו ח"ו מן הצעקה והזעקה, בפרט בעת ובימים המרים האלו. מי יתן ראשינו מים ועינינו מקור דמעה שנוכל לשפוך שיחנו כמים נוכח פני ה', עד ינחם ויושיע אותנו מעתה בנחמות וישועות אמתיות לנצח.**

דברי אביך הכותב במרירות הלב מאין הפוגות, עד ישקוף וירא ה' מן השמים נתן מברסלב

סימן קצ"ה

בעזרת השם יתברך, יום א' פרשת ואתחנן, תקצ"ה לפ"ק

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי עתה, ואין כל חדש להודיע. ועדיין לא עשינו שום דבר, כי אין אנו יודעים לתת עצה בנפשינו [אפשר הכוונה כעת שיצא מהתפיסה נצרך עצה טובה באיזה אופן לגשת בהעסקנות, ובאיזה אופן להגיש תלונה לפני הממשלה שהרודפים שונאי נפשו של מוהר"ת מעלילים עליו עלילות שקר, מוהר"ת היה נזר מאד לבלי למסור אותם לפני הממשלה, ואפילו כשהיה אנשים שרצו למסור אותם היה מוהר"ת מזהירם שיהורו מאד שלא יצא מזה רע להמתנגדים מצד הממשלה, כמי' לעיל בפתיחה למכתב קצ"ג, ומצד האחר היה צריך להגיש להם תביעה לפני הממשלה כדי להציל עשוק מיד עושקו לבל יוסיפו בני עולה לענות את אנ"ש חסידי ברסלב]. **כי רבים קמים עלינו, ואין לנו על מי להשען כי אם על אבינו שבשמים. ואף על פי כן אפשר נשתדל לעסוק בזה כאשר יורינו השם יתברך ברחמי העצומים, כי העצה בעצמה צריכין לקבל מהשם יתברך ברחמים רבים וחסדים גדולים** [עיין תרגום אונקלוס עה"פ וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל, ארי הוא יחיב לך עיטא למקני ניכסין (הובא גם בליקו"מ ח"ב סי' פ"ח). ועיין בספר בעל שם טוב פ' עקב (אות י') מה שפי' מרן הבעש"ט שגם העצה בעצמה בא מהקב"ה]. **ולה' הישועה.**

לעת עתה עת צרה גדולה הוא, וגם כי הימים הם ימי צרות ישראל בין המצרים. ואין לנו עתה שום חיות כי אם על ידי הלימוד הקדוש של בצר הרחבת לי [ליקו"מ ח"א סי' קצ"ה], **שאני רואה הרחבות נפלאות בכל יום, בתוך מעוף צרה ומצוקה, מלבד מה שאנו מקוים להשם יתברך שיוציאנו מהרה מהצרה לגמרי. כי בוודאי לא יעזוב ה' אותנו ואת כולנו, ובוודאי הכל לטובתינו בזה ובבא לנצח.**

וגם מה שהודעתי מענין המעות הידוע, הוא הרחבה נפלאה בעת כזאת, מה גדלו חסדי ה' כי לא תמנו כי לא כלו רחמינו, קוה קוית לה' שיהיה הכל על נכון בעזרת השם יתברך, אך לעת עתה אנו צריכין ישועה ורחמים רבים מאד.

והנה ידידי ר' איצילי מהייסין [מתלמידי מוהר"ת המובהקים ונקרא ג"כ ר' יצחק ב"ר אברהם דוב. ועיין לקמן סי' ר"ג, ולעיל מכתב קס"ט] **נתעכב פה על שבת קודש. והשם יתברך היה בעזרינו שדיברנו הרבה שיחות אמיתיות אתמול ביום שבת קודש, המעוררים ומחזקים את הלב מאד להיות חזק ואמיץ בכל הנקודות טובות לחטוף בזה העולם, כל מה שנוכל, ושאין לנו בעולמינו כי אם מה שאנו מייחדים שמו יתברך בכל יום, שבוה כלול כל שאר העבודות, מה שכל**

פה בקרוב". ובמכתב ר"ב 'ובחסדי ה' בטחתי, שאשוב לביתי בשלום בעזרת השם יתברך בקרוב', ובמכתב רכ"ח 'יוסף ה' להושיענו מכל צרותינו וישיבנו מהרה לשלום לביתי לברסלב'. ובמכתב רכ"ט 'ונזכה שאשוב מהרה לשלום לביתי לברסלב לשבת שם בשלום והשקט' ובמכתב ר"ל 'ולה' הושיעה ותתקוה שאשוב לפה לביתי בקרוב'. וכן במכתב רל"א. ובמכתב רל"ט 'ונזכה שאשוב מהרה לשלום לביתי לברסלב לשבת שם בשלום והשקט ויראו שואנינו ויבושו' ובמכתב רמ"ב 'ולחסדו אני מקוה וכו', וישיבני לביתי לברסלב בשלום מהרה למענו ולמען צדיקי האמת לא לנו ה' לא לאנו וכו'. ואף שהיה נראה באותן הימים לדבר ברור שהמתנגדים הצליחו בזה שמוהר"ג לא יוחזר לברסלב, כי המסירה היתה חזקה מאד, עכ"ו חזר מוהר"ג כמ"פ במכתביו שבדוראי ישוב אח"כ לדור בברסלב, ודבר ה' אמת בפי מוהר"ג, כי מוהר"ג ישב בנעמרוב ג' שנים עד התחלת שנת תקצ"ט, שאז בא מוהר"ג בחזרה לברסלב לביתו ולבית מדרשו, בהשתדלות אנ"ש, וגם הרבה ממתנגדיו אשר מתחלה השתדלו לגרשו, עשו תשובה, והם הם השתדלו עצמם שיחזרו כמ"ש בהגה"ה למכתב קס"א 'ואז התחרטו כמה וכמה שונאים ואויבים ונתהפכו לאוהבים, והם בעצמם טרחו להביאו לביתו לברסלב'.

ברוך השם, יום ב' פרשת ראה תקצ"ה לפ"ק

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי אתמול, וגם בשבוע העבר על ידי ר' יצחק הוושע, והיה לי לנחת, ובפרט המכתב של אתמול.

בעת בוודאי נשמע לאונך מה שנשמע פה שח"ו כבר הגיע התשובה האדון שאני מוכרח ח"ו לצאת מפה לנעמירוב. ועוד בודים לזה כמה כזבים, ואנו הולכים בפחדים, אך בחסדי ה' אני מחזק ומחיה עצמי הרבה על פי הדרכים שלנו. בפרט שתהלה לאל אפילו ח"ו אם יהיה כך, אין הדבר מסוכן, וקויתי להשם יתברך שאפילו אם אהיה מוכרח לישב בנעמירוב ח"ו על איזה זמן בוודאי אשיב משם לביתי לשלום, רק לעת עתה קשה עלי עינוי הדין, כי אומרים שלמחר או ביום ד' יצא המשפט ח"ו. והשם יתברך ירחם וישיענו בחסדו שיתהפך הכל לטובה, ואל שדי יתן לנו רחמים [נראה שהתכוון לפי רבינו' בליקו"מ ח"ב סי' ס"ב ע"פ (בראשית מג) ואל שדי יתן לכם רחמים, לכס דייקא. היינו שהשם יתברך יתן לנו הרחמנות, שימסור את הרחמנות בידינו, כי אצלו יתברך יכול להיות שגם החולאת הקשה וכל היסורין הם הרחמנות שלו, כי בוודאי כל מה שהשם יתברך עושה להארם אפילו יסורין קשים, הכל הוא רק רחמנות. אבל אנו מבקשים שיתן וימסור בידינו את הרחמנות, כי אין אנו מבינים הרחמנות שלו, וגם אין אנו יכולין לקבל אותו הרחמנות שלו הנ"ל, רק שהשם יתברך יתן בידינו את הרחמנות, שאנחנו בעצמינו נרחם עלינו, ואצלינו הרחמנות בפשיטת להתרחם מן החולי וכיוצא בזה עכ"ל]. והאומר לעולמו די יאמר לצרותינו די. ה' חנינו כי רב שבענו בוז (תהלים קכג, ג).

ובקשתי ממך בני חביבי מחמד עיני, לבל תירא ואל תפחד, רק תתפלל להשם יתברך על זה. ותבין ותשכיל ממוצא דבר שתכריח עצמך על ידי זה ביותר לפרש שיחתך לפני קונך וצורך, כי אין לנו שום עצה ותחבולה כי אם תפלה ותחנונים, וצעקה וזעקה להשם יתברך, כי הוא יתברך רב להושיע [המתבונן יבין מזה מדרגת מוהר"ג ז"ל. בעת הזאת שנגזר עליו גזירת גירוש מעירו, וזאת היתה למוהר"ג גזירה קשה למאד, כי דרכו הקדושה של מוהר"ג היה לעסוק בכל יום תמיד מרישא עד גמירא רק בעבודת ה', בתורה ובתפלה ולקרב בני ישראל לדרכי רבינו'ל, ובעיר ברסלב מקום ששמה נקבע מכבר, ושמה דר רבינו'ל והרבה מאנ"ש, לכן היה שם מסודר עם בית מדרשו וביתו, ועכשיו נגזר עליו להרחיק נדוד לנעמירוב, ועדיין לא היה לו שם מקום ובית דירה אך להיות שם, ועכ"ו המתבונן במשך המכתב הזה יראה שמיד בצאת הגזירה, חיוק עצמו וחיוק בנו ותלמידיו שיעסקו בעצותיו של רבינו'ל בלי שום חלישות הדעת וביבלוב כלל וכלל, ומוהר"ג ראה בכל זה התעוררות רמוזים גדולים להתקרב מזה דייקא להש"ת, וכ' שאם יתפלל לה' שישבו מהרה לברסלב, אגב זה יוכל להרויח לפרש כל אשר עם לבנו להש"ת, וזה היה אחת מהדרכים של מוהר"ג בנוגע התבודדות, שפרש שיחתו מה שמעיק לו עכשיו, אף שהוא אינו דבר נחוץ כל כך, או שהוא על עיני גשמיות, ובתוך תפלתו כשירגיש שהקב"ה עומד עליו ושווע תפלתו, ויתקרב מזה יותר להש"ת, יכול לבוא לתפלה על רוחניות ודוק. גם רואים ממש"כ בסוף המכתב התייצבו וראו את ישועת ה' והכל יתהפך לטובה, שהי"ל לדבר ברור ומבורר סוף כל סוף יצא בהמלחמה הזאת, ואף שאפו עליו צרות מכל צד עכ"ו יעזור אותו הש"ת והכל יתהפך לטובה, ועיין לעיל מכתב קע"ג].

ואגב תרויח שתוכל לפרש גם כל אשר עם לבכך ממכר לפני השם יתברך, כי כל מה שעובר עלינו, בפרט עתה בשנה הזאת, הכל רמוזים גדולים שמכריחים אותנו להתקרב להשם יתברך את כל אחד ואחד מכל מקום שהוא. והעיקר לבל יתירשל מעתה להפיל תחינתו ושיחתו לפני השם יתברך בכל

[עיין ירושלמי מסכת תענית ד"ג ע"א אמר לו ר"א הקב"ה מעמיד עליהן מלך קשה כהמן ומיד הן עושין תשובה והן נגאלין מ"ט ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע. ועיין מדרש תהלים מומור כ"ב את ז' שנו רבותינו מתוך כעס רצון, מתוך אפילה אורה, מתוך רוגז רחמים, מתוך צרה רווחה, מתוך ריחוק קירוב, מתוך נפילה קימה, מתוך כעס רצון, הרף ממני ואשמידם (דברים ט יד), מיד וינחם ה' על הרעה (שמות לב יד), מתוך אפילה אורה, כי אשב בחשך ה' אור לי (מיכה ז ח), מתוך רוגז רחמים, ברוגז רחם ותכור (חבקוק ג ב), מתוך צרה רווחה, ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע (ירמיה ל ז), מתוך ריחוק קירוב, והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני אל חי (והושע ב א), מתוך נפילה קימה, כי נפילתי קמתי (מיכה שם ז), ומתוך נפילתן של צדיקים רוממותן, הרא הוא דכתיב אם נבלת בהתנשא (משלי ל לב), חנניה מישאל ועזריה מתוך נביון רוממותן, בארין מלכא הצלה וגו' (דניאל ג ל), וכן דניאל מרדכי ויוסף ע"כ. וענין זה מבואר בכמה ספרי חסידות עיין ספה"ק בית ישראל להגה"ק מוירז'טשבו (פ' ויצא) בזה"ל כידוע דברי הבעש"ט ע"פ ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע, כי מן הדינים בעצמם צומח ישועה עכ"ל. ועיין בקונטרס פ"י הורו ממרן הבעש"ט זצ"ל על מומור ק"ו ע"פ ומצוקותיהם יצילם מצרה ממש שהיא דין נעשה שמחה, שהוא רחמים שוהו ממש היפך הדין לרחמים, והבן. וזהו שאמר ממצוקותיהם ממש נעשה הצלה, וזהו יצילם. וזהו סוד ועת צרה הוא ליעקב וממנה יושע ממנו ממש נעשה ישועה, וזהו סוד (יומא פא) ודוגות נעשה כזכיות ע"כ. והבוא בספר בעל שם טוב על התורה פ' יתרו את כ"ו]

ותהלה לאל יש לנו על מי לסמוך, ויש תקוה לאחריתנו בזה ובבא לנצח.

סימן קצ"ו

ברוך ה', יום ד' עקב, תקצ"ה לפ"ק

אהובי בני חביבי. מכתבך קבלתי ביום א' עם הסך ח"י זהובים, והיו לי לנחת בשמעי משפעת שלומך הטוב. ועתה תראה נפלאות ה', שדייקא עתה שנסעת ממניעות כאלה, נתהפך לשלום דוקא, ראה והבן דרכי ה', כי אין שום מניעה בעולם [עיין ליקו"מ ח"א סי' ס"ו וח"ב סי' מ"ז], וכשהאדם חזק בדעתו ומשבר כל המניעות אף אם יעבור עליו מה, נתהפכים המניעות לישועות.

חזק בני ואמץ, כי ראוי לך לשמוח בשבת זה שזכית להיות אצלינו, כי תודה לאל היה לך חלק גדול ביותר בכל מה שנעשה בשבת זה לטובה.

ה' יתברך יחזק לבכך ולבב כל אנ"ש, לילך בדרך הישר והאמת. ונזכה לכוון דעתינו בכל עת לבור לנו דרך ישרה באמת לאמיתו [עיין אבות פ"ב מ"א ומ"ט], כרצונו יתברך וכרצון יראיו ז"ל. ונזכה לקיים (איכה ג, ג) נחפשה דרכינו ונחקורה ונשובה וכו', נשא לבבינו אל כפים וכו', ככל אשר דברנו בזה בשבת העבר. ה' יתברך יזכינו שנוזכה לכוון רצונו יתברך, ולעשות כרצונו באמת תמיד כל ימי חיינו, אמן.

דברי אב"ך

נתן מברסלב

סימן קצ"ז

[מוהר"ג היה נתפס בתפיסה עשרה ימים [כמ"ש בפת"ה למכתב קצ"ג, ועיין לקמן מכתב ר"ג], ואח"כ קנסו אותו לשלחו חוץ לעיר ושאסור לגור בברסלב. והשונאים חשבו שישלחו אותו למרחקים לסיביר כמ"ש גם במכתב קפ"ב 'והושבים מחשבות ויועצים עצות רעות וכו' לגרשני ח"ו מפה ומכל העירות ח"ו, אך הש"ת היה בעזרוי ששלחו אותו לנעמירוב קרוב לברסלב. אך הגזירה היתה שיהיה בנעמירוב תחת יד הממשלה, היינו שאסר לו לזוז משם בלי רשות, לא לנסוע אפילו לעיר ברסלב ובפרט למקום רחוק, עד שיצא המשפט שעליו לאור, כי זה שיצא מבית האסורים היה רק לפי שעה, אך המשפט לא נגמר, ולגבי הממשלה נחשב שמה שמוהר"ג נמצא בעיר נעמירוב זה ממש כמו חבוש בתפיסה, כי אנ"ש נתנו סכום גדול עבורו להשר של ברסלב שעכ"פ ישב בנעמירוב בביתו לא בהתפיסה, ועבור זה נתנו זאלאג ב' אלפים ר"ו"ע כד שיהיה נגמר דינו בקאמיניץ ששם היה גוברעניא (טובות זכרונות).

המתנגדים השתדלו להוציא צו גירוש על מוהר"ג לגרשו מכל ערי אוקריינא, אולם מושל העיר הבין שבאמת אין נמצא אשמה על מוהר"ג וכי הוא חף מפשע, אמנם כדי להשתיק את המתנגדים צוה שיחזרו מוהר"ג לעיר מולדתו נעמירוב, וזה היה כמו סתירת לחי להתנגדים, כי נעמירוב החוקה מברסלב רק ט"ז קילומטער. ובנעמירוב התאכסן אצל אחיו ר' יודיל, ושהה אצלו כל משך ג' שנים שהגלה לשם (שש"ק ח"ב את תשס"ח).

במכתב הזה כתוב מוהר"ג שבדוראי אשיב לביתו בחזרה לברסלב, ובמכתב קצ"ט 'ולה' התקוה לשוב עוד

ברוך השם, אור ליום א' שופטים, תקצ"ה לפ"ק

אהובי בני חביבי, מכתבך קבלתי ביום ו' עם האגרת של ר' חיים [ר' חיים המוזכר אפשר הכוונה להר"ר חיים קרובו של מוהרנ"ת מלעמבערג, עיין מכתב קס"ג]

בעת תדע שביום ו' נקראתי עוד הפעם אל האדון, והראה לי שהעתיק הדיפראס [כתב הביעה ובקשה] שלי ממכתבי ללשוננו, וקראו לפני, וגם קראתי לר' ישראל חיים וקרא גם כן לפני, והוא מכוון למה שכתבתי, השם יתברך ירחם שיהי' הכל לטובה.

לעת עתה כפי הנראה לא הגיע שום תשובה מקאמיניץ כלל. וברוך השם שבתתי שבת קודש פה, ולה' הישועה שאשב עוד כל הימים שארצה, בחסדו הגדול ית'. רק עתה אנו צריכין להתפלל להמשיך ישועה ורחמים, שיצא דבר המשפט לטובתי, שאהיה וכאי לגמרי במשפט כאשר באמת אני נקי מעון בענין זה, כי הכל עלילות שקר, ושונאינו יכרעו ויפולו ויבושו ויבהלו מאד וכו', ולה' הישועה. והאדון הנ"ל אמר לי בעצמו שצריך לשלוח כל זאת לקאמיניץ להאדון הגארדניטשא, ואחר כך יהיה עוד סלעדסווע [חקירות].

לעת עתה יש לנו פנאי להתקרב להשם יתברך, ולהתפלל לפניו על ידי זה דייקא, כי אין לנו למי לברוח כי אם להשם יתברך. והנה ימי המשפט והדין הגדול של ראש השנה ממשמשיך ובאין, וכבר ברכו ראש חודש אלול, וצריכין לרעוד ולפחד מאד ממשפט הזה שנוגע לחיים נצחיים, ואי אפשר לשחד בממון ולפייס בדברים [כי בהמשפט הזה שחדו המתנגדים את האדון והשרים, כנ"ל באריכות. מוהרנ"ת מוכיר להעלות את היראה להשורש. ענין זה עיין ליקו"מ ח"א סי' ה' וסי' ט"ז וסי' קנ"ד וסי' קס"ט. והוא מבואר בכמה ספרי קודש ובפרט בספרי תלמידי מרן הבעל שם טוב הק' בספרי התולדות, עיין ספר בעל שם טוב עה"ת פ' עקב עה"פ ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה. ורומז כאן ללשון הגמרא במס' ברכות דכ"ח ע"ב פחד של רבן יוחנן בן זכאי לפני הסתלקותו וכחשלה רבי יוחנן בן זכאי, נכנסו תלמידיו לבקריו כיון שראה אותם התחיל לבכות וכו', אמר להם אילו לפני מלך בשר ודם היו מוליכין אותי שהיום כאן ומחר בקבר, שאם כועס עלי אין כעסו כעס עולם ואם אוסרני אין איסורו איסור עולם, ואם ממיטני אין מיתתו מיתת עולם, ואני יכול לפייס בדברים ולשחד בממון, אף על פי כן הייתי בוכה. ועכשיו שמוליכים אותי לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, שהוא חי וקיים לעולם ולעולמי עולמים, שאם כועס עלי כעסו כעס עולם, ואם אוסרני איסורו איסור עולם, ואם ממיטני מיתתו מיתת עולם, ואני יכול לפייס בדברים ולא לשחדו בממון], וכל פחד המשפט שעלי שיש לנו עתה הוא כדי לזכור ולא לשכוח פחד המשפט של ראש השנה, מכל שכן של יום הדין הגדול והנורא. כי צריכין להעלות כל הפחדים וכל היראות הנפילות, לבלי לפחד ולהתיירא משום דבר כי אם מהשם יתברך לבדו, ולידע ולהאמין שכל היראות והפחדים העוברים על האדם, בפרט פחדים כאלה שיש לנו עתה, הכל כדי להזכירנו לרעוד ולפחד מהשם יתברך, ותיכף שזוכרין ביראת ה', אף על פי שיודעים כל אחד בנפשו שאינו נקי כלל, אף על פי כן יכולים לשמוח ולחיות חיים אמתיים, כי יראת ה' תוסיף ימים [משלי י, כז], בחינת יראת ה' לחיים [שם יט, כג], וזה עיקר שלימות היראה, שדייקא על ידי היראה הגדולה יגיע לשמחה כמו שכתוב [תהלים ב, יד] וגילו ברעדה. [עיין מה שהאריך מוהרנ"ת בענין זה בליקו"ה והובא לעיל. ועיין מכתב קע"ה. אף על פי שכל אחד יש לו להתבייש מעונותיו, אבל בענין הקיבוץ שלנו מה שאנו נקראים על שמו ז"ל וכו' אין להתבייש כלל, זה חלקינו מכל עמלינו, זה תקוותינו, זה נחמתינו, זה ישועתינו בזה ובבא לנצח"]

יום, יהיה מי שיהיה, ואל יבהלוהו רעיונו, ואל יחלישו דעתו תאוותיו ובבלוליו והבליו. רק יתחזק על פי כל הדברים שדברנו בהם הרבה, ובפרט על פי הדרך הנ"ל של אומרה לאלקי בעודי [המבואר בליקו"מ ח"א סי' רפ"ב ובליקו"ט הלכות הל' השמכת הבוקר ה"א]. שזה הדרך הקדוש והנורא מאד צריך שיהיה חדש אצל כל אחד ואחד בכל יום [ידוע שיחתו של מוהרנ"ת המבואר לקמן במכתבים שנת ת"ר "בני מיר איז דאס שאפאנג נייע", ועיין מכתב צ"ט ונזכרתי מחדש בהתורה אומרה לאלקי בעודי, ואמרת לבלי מה טוב היה לחדשה לגמרי בכל יום ע"כ. ובמכתב ר"ג בסוף "תהיה בעיניך חדשה לגמרי", ובמכתב רס"ג "זעשית בעיניי כחדשה ממש"]. ועל ידי זה הדרך יוכל כל אדם להחיות את עצמו בכל עת, בכל מקום שהוא, ולפרש שיחתו לפני השם יתברך הרבה או מעט על כל פנים, שזה יסוד ועיקר הכל.

ועתה התייצבו וראו את ישועת ה', כי קוית לה' שבחסדו הגדול יושיענו מהרה למען שמו, ויציל אותי ואת כולנו מיד שונאינו ורודפינו, ויפיל אויבינו תחתינו, ויתהפך הכל לטובה מהרה.

נתן מברסלב

ותפרוס בשלום כל אנ"ש באהבה רבה.

סימן קצ"ח

והנה כפי המסופר לעיל בפתיחה למכתב קצ"ג ששר הפלך ראש המיניסטער הרר בקאמיניץ מרכז האיוור סביבות ברסלב, שלח שרים לעשות חקירה ודרישה אודות ענין מוהרנ"ת, וצוה אותם שיבררו לו כל הענין ושיכתבו לו על הכתב מה דעתם בנידון, ולפי דבריהם יפסוק ראש המניסטער. מיד בעת הגיעו השרים לעיר ברסלב העמידו המתנגדים עדי שקר שנשבעו שיש אצל מוהרנ"ת בית דפוס שהוא נגד החוק, ושהוא כמו נביא וכו', ועסק מוהרנ"ת בזה הוא נגד הממשלה וכו'. ושחרו את השרים עם הרבה מעות כדי לפעול עליהם שישלחו להשר הפלך שצריכין לגרש את מוהרנ"ת לסיביר או לשאר מקום הרחק מאיוור אוקריינא וכו'.

אנ"ש והעסקנים שלצד מוהרנ"ת, ובראש עמד הר"ה ר' שמואל וויינבערג ובנו ר' משה, הקרימו עצמם ובאו בתחוננים לפני ראש השר שבאה לברסלב, ובקשו אותו שיביט ביושר ואל יעוות את דינו של מוהרנ"ת. השר הנ"ל הויל קצת ישרות והבין שהצדק עם מוהרנ"ת, ולכן הבטיח להם שאף שאין בידו לשחרר לגמרי את מוהרנ"ת מכל המסירות, מפני גודל הלחץ של המתנגדים ששחדו ושעשו כל מה שבידם, עכ"ז יעשה לטובה מה שיכול. העסקנים מצד מוהרנ"ת השתדלו שעכ"פ קודם שישלח השר את הצעתו לפני המניסטער בקאמיניץ בענינו של מוהרנ"ת, יתן העתק ממה שכתב לפני אנ"ש כדי שיראו באמתות דבריו, ונראה שעפ"י ההעתק שהגיע לידם כתב מוהרנ"ת כתב בקשה לפני השר בקאמיניץ שבאמת הוא צדק בדיו ואין עליו שום טענה שהוא הולך נגד הממשלה וכדומה. ומוהרנ"ת כתב את בקשתו בלשון אידיש או בלשון הקודש ונתנו לפני האדון, והאדון תרגמו ללשון רוסיא. והראה אותו האדון לפני אנשי מוהרנ"ת לפני ששלח את בקשתו להמיניסטער הגדול בקאמיניץ.

בהמשך המכתב רואים איך שמוהרנ"ת מעורר את ר' יצחק שיתעורר מכל הצרות והפחדים ליראת ה'. והבין וראה איך שמוהרנ"ת לימד את אנ"ש שיחטפו תפלות והתקרבות להש"ת דייקא בתוך הצרה והבילבול, ועיין מכתב ר"ג שבעת הגיע לנעמרום אחר ר"ה תקצ"ו שרדפו אותו מאד כתב "לעת עתה אין לי שום מניעה להתפלל וללמוד וכו', רק מהתיירדות והבלבולים שמבלבלים, ומלחמה זאת צריכין לחלום תמיד", וע"ע בהערות למכתב ר"ב.

כוונת ההערות והציגונים בכדי להבין את המכתב הק', וברצוננו בעו"ה להדפיס כל המכתבים עם ההערות כדי לזכות את הרבים, לכן נשמח לקבל באמייל מן הקוראים היקרים "הארות" בין על דברי מוהרנ"ת ובין על דברינו כדי שיצא מתחת ידינו דבר נאה ומתוקן, ויאשר כוונתנו למפרע

למכתבים למערכת, וכן לכתוב מאמרים להופיע בזה עט סופר, אן להערות, וכן מי שברצונו שייגע לו העט סופר על יד האימג'ל, יפנה: **CONGHVPRINTING@GMAIL.COM** אן להפעקס: **845.781.6701** להודיעה על מול טוב לאנ"ש, יש לשלוח הודעה (עד יום ג' בשעה: 9:00 בבוקר):

שיעורים אויף אידיש אין ספר ליקוטי מוהר"ן!
 לימוד ספה"ק ליקוטי מוהר"ן בכל יום
 מען קען הערן אויף "אוצרות ברסלב" יעדן טאג א
 עמוד בספה"ק ליקוטי מוהר"ן
718-855-2121
 געלערנט "אויף אידיש" מיט א קלאהרין הסבר, לויט די מפורשים און לויט ווי עס איז מבואר אין ליקוטי הלכות
 חזקו ואמנו אהוי ללמוד ספריו "בכל יום", ולעין ולחפש בהם למצוא בהם בכל פעם עצות להציל נפשכם (ע"ל"ת מכתב ש"א)